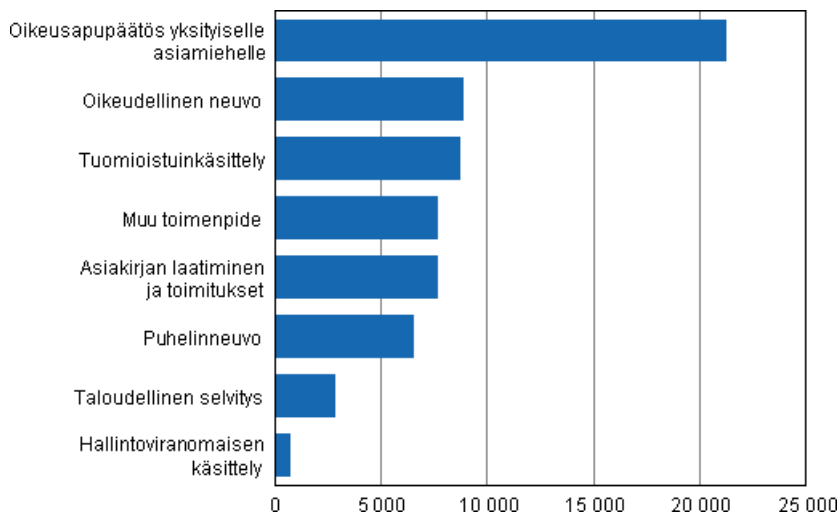

Julkinen oikeusapu 2012

Oikeusaputoimistoissa käsiteltiin 65 000 julkisen oikeusavun asiaa vuonna 2012

Valtion oikeusaputoimistoissa käsiteltiin vuonna 2012 yhteensä 65 000 julkisen oikeusavun asiaa, mikä on hieman yli 4 000 asiaa vähemmän kuin edellisenä vuotena. Käsitellyistä asioista oli julkisten oikeusaputoimistojen antamaa oikeusapua 43 600 asiaa ja oikeusapupäätöksiä yksityiselle asiamiehelle 21 300 asiaa. Eniten oikeusapua annettiin avioliitto- ja perheoikeudellisissa asioissa, perintöasioissa sekä rikosasioissa. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen julkaisemista luvuista.

Oikeusaputoimistoissa käsitellyt asiat toimenpiteittäin 2012

Vuonna 2012 käsitellyissä 65 000 oikeusavun asiassa yleisimmät toimenpiteet olivat oikeusapupäätös yksityiselle asiamiehelle (33 %), oikeudellinen neuvo (14 %), sekä tuomioistuinkäsittely (14 %).

Oikeusaputoimistojen antaman oikeusavun saajista lähes 58 prosenttia oli naisia. Naiset olivat selkeänä enemmistönä avioliitto- ja perheoikeudellisissa asioissa sekä perintöasioissa, kun taas miehet olivat enemmistönä rikosasioissa. Suurin osa, lähes kolme neljästä oikeusavun saajasta, sai apua ilman kulujen omavastuusuutta. Oikeusaputilastossa ei ole sukupuoli-, ikä- eikä omavastuusprosenttitietoja yksityisten avustajien asiakkaista. Lisää tietoa oikeusavun asiakkaista on saatavissa [tietokantataulukoista](#).

Tilastossa ei ole mukana sellaisia oikeusaputoimistojen asiakkaita, jotka ovat maksaneet kaikki kulunsa itse.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Oikeusaputoimistoissa käsitellyt asiat asiaryhmittäin 2012	4
Liitetaulukko 2. Oikeusaputoimistoissa käsitellyt asiat toimenpiteittäin 2012.....	4
Laatuseloste: Julkinen oikeusapu.....	5

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Oikeusaputoimistoissa käsitellyt asiat asiaryhmittäin 2012

Asiaryhmä	2012
Asiat yhteensä	64 927
Avioliitto- ja perheoikeudelliset asiat	10 350
Eläke- ja muut sosiaalisiin etuuksiin liittyvät asiat	1 519
Huoneenvuokra-asiat	1 670
Irtain omaisuus	616
Katastrofiasiat	2
Kiinteistöasiat	1 269
Palvelussuhde- ja tasa-arvoasiat	1 094
Perintöasiat	8 950
Rikosasiat	6 903
Vahingonkorvausasiat	1 108
Velkomusasiat	2 464
Yksityishenkilön velkajärjestelyasiat	321
Muut asiat	7 344
<i>Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille</i>	<i>21 317</i>

Liitetaulukko 2. Oikeusaputoimistoissa käsitellyt asiat toimenpiteittäin 2012

Toimenpide	2012
Yhteensä	64 927
Puhelinneuvo	6 591
Oikeudellinen neuvo	8 920
Hallintoviranomaisen käsittely	811
Asiakirjan laatiminen	7 757
Taloudellinen selvitys	2 939
Avustaminen toimituksessa	393
Käsittely kärjäoikeudessa	7 001
Käsittely hovioikeudessa	722
Käsittely korkeimmassa oikeudessa	131
Käsittely hallintotuomioistuimessa	501
Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa	145
Käsittely erityistuomioistuimessa	333
Muu toimenpide	7 366
Oikeusapupäätös yksityiselle asiamiehelle	21 317

Laatuseloste: Julkinen oikeusapu

1. Tilastotietojen relevanssi

Tilastokeskuksen tuottama julkisen oikeusavun tilasto kuvaa julkisissa oikeusaputoimistoissa vuoden aikana vireillä olleita ja loppuun käsiteltyjä asioita.

Keskeistä tietosisältöä ovat julkisissa oikeusaputoimistoissa loppuun käsitellyt asiat oikeusapupiireittäin, oikeusaputoimistoittain, asialuokittain ja asiaryhmittäin käsittelyajan, omavastuuosuuden, toimenpiteen sekä hakijan iän ja sukupuolen mukaan. Tilastossa on lisäksi ns. työtili vuoden aikana vireillä olleista asioista.

Oikeusapu tarkoittaa sitä, että kansalainen voi saada itselleen oikeudellisen asian hoitamista varten oikeudellisen avustajan osittain tai kokonaan valtion varoilla. Oikeusapu kattaa kaikki oikeudelliset asiat. Asian laatu ja merkitys vaikuttavat siihen, mitä palveluja oikeusapuun kussakin tapauksessa kuuluu. Oikeudellista avustajaa ei määrätä ns. selviin asioihin, kuten riidattomiin avioeroihin tai yksinkertaisiin sakkojuttuihin. Näihin asioihin voi saada oikeudellista neuvontaa oikeusaputoimistoissa. Oikeudenkäyntiasioissa henkilö sen sijaan tarvitsee yleensä avukseen asiantuntevan avustajan, esimerkiksi nostamaan kanteen tai toimimaan rikoksesta syytetyn puolustajana oikeudenkäynnissä.

Oikeusavun antamista varten valtiolla on **oikeusaputoimistoja**, jotka sijaitsevat yleensä samoilla paikkakunnilla kuin käräjäoikeudet. Valtion oikeusaputoimistoissa oikeusapua tarjoavat julkiset oikeusavustajat. Oikeusapua antavat myös asianajajat ja muut yksityiset lakimiehet. Oikeusapua haetaan aina valtion oikeusaputoimistolta.

Oikeusapua ei anneta, jos asianosaisella on asian käsittelyn kattava oikeusturvavakuutus. Oikeusapua ei myöskään anneta yhtiöille tai yhteisöille. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi saada oikeusapua elinkeinotoimintaa koskevassa tuomioistuinasiaassa ja muussa elinkeinotoimintaansa liittyvässä asiassa vain, jos siihen on erityistä syytä.

Oikeusapu myönnetään hakijan tulojen, menojen, varallisuuden ja elatusvelvollisuuden perusteella. Myös hakijan avio- tai avopuolison tai rekisteröidyn parisuhteen toisen osapuolen tulot otetaan huomioon. Puolison tuloja ei huomioida, jos hakija on epäilty tai vastaajana rikosasiassa tai puoliso on jutussa hakijana vastapuolena. Kuukausittaisten käyttövarojen perusteella määritellään, myönnetäänkö hakijalle oikeusapua ja mikä on oikeusavun saajalle jäävä omavastuuosuus. Oikeusapua annetaan henkilölle, jonka käyttövara ja varallisuus eivät ylitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin vahvistettavaa määrää.

Oikeusavun saajalta perittävät kulut muodostuvat oikeusapumaksusta sekä **omavastuuosuudesta**, jonka oikeusavun saaja maksaa oikeusavustajan palkkiosta ja kuluista tietyn prosenttiosuuden (20–75 % -omavastuuosuuden) mukaan. Vuonna 2012 oikeusapumaksu oli 70 euroa. Oikeusapumaksua ei peritä, jos hakija saa korvauksetonta oikeusapua.

Jos oikeusapuhakemus hylätään, voi hylätystä hakemuksesta tehdä valituksen eli **ratkaisupyynnön**, joka osoitetaan tuomioistuimelle. Hakija toimittaa ratkaisupyynnön oikeusaputoimistolle, joka voi itse oikaista päätöksen. Mikäli oikaaisuun ei oikeusaputoimiston mielestä ole aihetta, se siirtää asian tuomioistuimen tutkittavaksi.

Rikoksesta epäillyllä on joissakin tapauksissa oikeus saada itselleen esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin puolustaja valtion varoin. Tärkeästä rikoksesta epäillylle tai pidätettynä tai vangittuna olevalle puolustaja määrätään hänen pyynnöstään. Omasta aloitteestaan tuomioistuin voi määrätä puolustajan henkilölle, joka on alle 18-vuotias tai joka ei kykene puolustamaan itseään. Näissä tilanteissa henkilö saa puolustajan taloudellisesta asemastaan riippumatta. Puolustajan palkkion maksaa valtio. Jos henkilö tuomitaan rikoksesta, hänen on korvattava puolustajan palkkio valtiolle, jolleivät hänen tulonsa oikeuta oikeusapuun. Korvauksen suuruus määräytyy kuten oikeusavussa. Puolustajaksi määrätään julkinen oikeusavustaja, asianajaja tai muu lakimies. Yleensä tehtävään määrätään rikoksesta epäillyn itsensä esittämä henkilö.

Jos henkilö joutuu perheväkivallan, seksuaalirikoksen tai muun väkivaltarikoksen uhriksi, tuomioistuin voi määrätä hänelle esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin oikeudenkäyntiavustajan tai tukihenkilön. Jos uhrilla on oikeudenkäynnissä vaatimuksia, tuomioistuin määrää hänelle avustajan. Jollei uhri esitä vaatimuksia,

hänelle voidaan määrätä tukihenkilö. Avustaja tai tukihenkilö määrätään uhrin tuloista riippumatta. Hänen palkkionsa ja kulunsa maksetaan valtion varoista.

Julkinen oikeusapu -tilasto *ei sisällä tietoja* valtion oikeusaputoimistoille vuonna 2009 siirtyneistä holhoustoimen yleisistä *edunvalvontapalveluista*.

Tilastoyksikkönä julkisen oikeusavun tilastossa on asia. Asian käsittelyyn kulunut aika lasketaan asian saapumispäivästä asian ratkaisupäivään. Ratkaistuista asioista on poistettu ne oikeusaputoimistojen asiakkaat, jotka maksavat kaikki kustannukset itse (eli joiden korvausprosentti on 100.)

Tilaston aihealueella ei ole käytössä kansainvälisiä standardeja.

Tilasto perustuu oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä Romeo-järjestelmästä saatuihin tietoihin.

Tilastokeskuksen tehtävänä on laatia yhteiskuntaoloja koskevia tilastoja ([Laki tilastokeskuksesta 24.1.1992/48](#)). Näihin kuuluvat myös oikeustilastot. Tilastokeskuksen työjärjestys määrittää Väestö- ja elinolotilastot oikeudellisia oloja kuvaavien tilastojen tekijäksi (Tilastokeskuksen työjärjestys, TK-00-1497-12).

Tietoja käytetään julkista oikeusapua kuvaavan tilaston laadintaan. Tilasto on osa tuomioistuinten toimintaa ja oikeusoloja kuvaavia tilastoja Suomessa. Pääasiallisia käyttäjiä ovat oikeushallinto, media ja tutkijat.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisuaineistoon. Tilaston perusaineisto on saatu vuosien 2003-2009 osalta oikeusministeriön ylläpitämästä Julia-asianhallintajärjestelmästä. Vuoden 2010 tiedot ovat osin Julia-järjestelmästä sekä osin 1.3.2010 käyttöön otetusta Romeo-asianhallintajärjestelmästä. Vuodesta 2011 alkaen tiedot ovat oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä Romeo-asianhallintajärjestelmästä.

Ratkaistuista asioista on rajattu pois sellaiset oikeusaputoimistojen asiat, joissa asiakas on maksanut kulunsa itse eli asiakkaan omavastuu on 100 prosenttia. Vuoden 2010 aineistossa ratkaistut asiat sisältävät kaikki oikeusaputoimistojen asiat, koska omavastuuprosenttia ei voitu rajata kaikkien asioiden osalta kattavasti.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastossa ovat kaikki vuoden aikana julkisissa oikeusaputoimistoissa vireillä olleet asiat, jotka on kirjattu Romeo-järjestelmään. Tilaston perusaineiston laatua voidaan pitää hyvänä.

Aineistolle tehdään tilastokeskuksessa tarkastus- ja loogisuusajoja ja tarvittaessa tiedonantajalle lisäkyselyjä. Aineistoa aina myös verrataan aiempiin vastaaviin tilastoihin ja muihin tietolähteisiin. Mahdolliset havaitut virheet ja puutteet korjataan lopulliseen tilastoaineistoon.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tilastovuotena on kalenterivuosi. Perusaineisto poimitaan oikeushallinnon järjestelmästä tammikuussa ja tiedot julkaistaan saman vuoden syksyllä. Julkaistut tiedot ovat lopullisia. Tilastokeskuksen julkistamiskalenterin verkko-osoite:

<http://tilastokeskus.fi/ajk/julkistamiskalenteri/index.html>

Aluemuutokset

Oikeusaputoimistoihin on tullut runsaasti muutoksia viime vuosina. Oikeusaputoimistojen määrä on vähentynyt ja monien toimistojen nimet ovat muuttuneet. Tilastokeskuksen oikeusaputoimistojen luokittelussa käytetään tilastovuoden lopussa voimassa olevaa piiri- ja toimistojakoa. Yhdistettyjä toimistoja ei ajeta aikasarjoissa taaksepäin uuden oikeusaputoimiston mukaan, vaan toimisto näkyy aikasarjassa omanaan siihen asti kuin se on toiminnassa.

Vuonna 2008 (1.1.) voimaan tulleiden aluemuutosten vaikutus:

Kemijärven ja Kuusamon oikeusaputoimistot yhdistettiin Kuusamon oikeusaputoimistoksi.

Oulunseudun ja Raahen oikeusaputoimistot yhdistettiin Oulunseudun oikeusaputoimistoksi.

Lapuan ja Alavuden oikeusaputoimistot yhdistettiin Lapuan oikeusaputoimistoksi.

Rauman ja Uudenkaupungin oikeusaputoimistot yhdistettiin Rauman oikeusaputoimistoksi.

Vuonna 2009 (1.1.) voimaan tulleiden aluemuutosten vaikutus:

Kemin ja Tornion oikeusaputoimistot yhdistettiin Kemin oikeusaputoimistoksi.

Rovaniemen ja Kuusamon oikeusaputoimistot yhdistettiin Rovaniemen oikeusaputoimistoksi.

Tampereenseudun ja Mäntän oikeusaputoimistot yhdistettiin Tampereenseudun oikeusaputoimistoksi.

Joensuun ja Nurmeksen oikeusaputoimistot yhdistettiin Joensuun oikeusaputoimistoksi.

Kokkolan ja Pietarsaaren oikeusaputoimistot yhdistettiin Kokkolan oikeusaputoimistoksi.

Porin ja Kokemäen oikeusaputoimistot yhdistettiin Porin oikeusaputoimistoksi.

Seinäjoen ja Kauhajoen oikeusaputoimistot yhdistettiin Seinäjoen oikeusaputoimistoksi.

Vaasan ja Närpion oikeusaputoimistot yhdistettiin Vaasan oikeusaputoimistoksi.

Kuopion ja Nilsiä oikeusaputoimistot yhdistettiin 1.9.2009 alkaen Kuopion oikeusaputoimistoksi.

Vuonna 2010 (1.1.) voimaan tulleet aluemuutokset:

Lappeenrannan ja Imatran oikeusaputoimistot yhdistettiin Lappeenrannan oikeusaputoimistoksi.

Lahden ja Heinolan oikeusaputoimistot yhdistettiin Lahden oikeusaputoimistoksi.

Tampereenseudun ja Akaan oikeusaputoimistot yhdistettiin Tampereenseudun oikeusaputoimistoksi.

Lohjan ja Raaseporin oikeusaputoimistot yhdistettiin Lohjan oikeusaputoimistoksi.

Vuonna 2011 (1.1.) voimaan tulleet aluemuutokset:

Riihimäen oikeusaputoimisto lakkautettiin 31.12.2010.

Vuonna 2012 (1.1.) voimaan tulleet alue- ja nimenmuutokset:

Varkauden ja Pieksämäen oikeusaputoimistot yhdistettiin Keski-Savon oikeusaputoimistoksi.

Turunseudun oikeusaputoimisto, Salon oikeusaputoimisto ja Forssa-Loimaan oikeusaputoimistosta Loimaan toimipaikka yhdistettiin Varsinais-Suomen oikeusaputoimistoksi.

Hämeenlinnan oikeusaputoimisto ja Forssa-Loimaan oikeusaputoimiston Forssan toimipaikka yhdistettiin Kanta-Hämeen oikeusaputoimistoksi.

Vantaan ja Porvoon oikeusaputoimistot yhdistettiin Itä-Uudenmaan oikeusaputoimistoksi.

Pääkaupunkiseudun ja Espoon oikeusaputoimistot yhdistettiin Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimistoksi.

Tampereenseudun oikeusaputoimiston nimi muuttui Pirkanmaan oikeusaputoimistoksi.

Kajaanin oikeusaputoimiston nimi muuttui Kainuun oikeusaputoimistoksi.

Kemin oikeusaputoimiston nimi muuttui Kemi-Tornion oikeusaputoimistoksi.

Joensuun oikeusaputoimiston nimi muuttui Pohjois-Karjalan oikeusaputoimistoksi.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tietoja oikeusaputoimistojen käsittelemistä oikeusavun asioista vuosilta 2003–2009 ja 2011–2012 on saatavissa Tilastokeskuksen verkkosivuilta, maksuttomasta PX-Web StatFin -[tietokantapalvelusta](#) sekä tilaston [kotisivulta](#). Tarkempia tietoja voi kysellä myös suoraan tilastokeskuksen oikeustilastoista.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilaston tiedot perustuvat julkisten oikeusaputoimistojen asiankäsittelyjärjestelmästä (Julia/Romeo) poimittuun aineistoon. Julia otettiin käyttöön kesäkuussa 2002, eivätkä esitetyt tiedot ole täysin

vertailukelpoisia esimerkiksi Oikeustilastollisissa vuosikirjoissa tai muissa julkaisuissa ennen tilastovuotta 2003 esitettyjen oikeusapua koskevien tilastojen kanssa. Vuoden 2010 tilastotiedot eivät ole vertailukelpoisia muiden tilastovuosien kanssa, koska vuoden 2010 osalta käytettiin poikkeavaa perusjoukon rajausta. (Ks. Laatuselosteen kohta 2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus.) Oikeushallinnossa toteutettiin vuoden 2010 aikana laaja oikeusapuasioiden käsittelyä koskeva järjestelmä uudistus, josta johtuen vertailukelpoisen tiedon tuottaminen tilastovuodesta 2010 ei ole mahdollista.

PX-Web StatFin-tietokantapalveluun tehtiin uusi aikasarjataulukko alkaen vuodesta 2011. Vuosien 2003–2009 aikasarja ja 2011–2012 aikasarja eroavat hieman toisistaan. Keskeisin ero on, että monia muuttujatietoja ei ole olemassa asioista ”Oikeusapupäätös yksityiselle asiamiehelle”. Tällaisia ovat mm. asiaryhmä, käsittelyaikatiedot ja kaikki oikeusavun saajia kuvaavat tiedot. Lisäksi tietokantataulukosta puuttuu kokonaan ”Taloudellinen selvitys”-toimenpidetiedot (noin 3 000 asiaa) vuoden 2012 osalta. Tilastojulkistuksessa ja liitetaulukoissa on esitettyä koko tilaston perusjoukko.

Vuoden 2012 alussa tuli voimaan useita oikeusaputoimistoja koskevia järjestelyjä (lakkautuksia, yhdistämisistä ja uudelleen nimeämisistä). Näitä tarkastellaan tarkemmin luvussa 4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Julkinen oikeusapu -aineisto on yhtenäinen ja koko maan kattava vuosien 2003–2009 ja 2011–2012 osalta. Vuoden 2010 aineisto ei ole vertailukelpoinen muiden tilastovuosien kanssa.

Tilastossa käytetyt asia- ja alueluokitukset löytyvät Tilastokeskuksen [PX-Web StatFin-tietokantapalvelusta](#).

Lisätietoja

Heli Hiltunen 09 1734 3314

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

oikeus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Oikeustilastot, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

*Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi*

*Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi*

*ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1798-5382 (pdf)*